

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Вищий державний навчальний заклад України
«УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

науково–практична конференція
з міжнародною участю

22 березня 2018 р.

Полтава – 2018

Міністерство охорони здоров'я України
Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія»

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ОСВІТИ
У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю

22 березня 2018 року

м. Полтава – 2018

УДК 378.001.1

Друкується за рішенням
вченої ради ВДНЗУ «УМСА»
від 21 червня 2017 р., протокол № 12

Конференція внесена до Реєстру з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, які проводитимуться у 2018 р. (п. 32), затвердженого Міністерством охорони здоров'я України, Національною академією медичних наук України, Українським центром наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи і до Переліку проведення наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки у 2018 році Міністерства освіти і науки України та Інституту модернізації змісту освіти.

Редакційна колегія:

- Ждан В. М.* – ректор академії, головний редактор;
- Бобирьов В. М.* – помічник ректора, заступник головного редактора;
- Дворник В. М.* – в. о. першого проректора з науково-педагогічної роботи, заступник головного редактора;
- Білаш С. М.* – начальник відділу з науково-педагогічної роботи та організації навчально-наукового процесу, заступник головного редактора.

Члени:

- Бєляєва О. М.* – зав. кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією, відповідальний редактор;
- Лещенко Т. О.* – зав. кафедри українознавства та гуманітарної підготовки, відповідальний редактор;
- Марченко І. Я.* – доцент кафедри пропедевтики терапевтичної стоматології;
- Кузь Г. М.* – в. о. зав. кафедри ортопедичної стоматології з імплантологією;
- Галич Л. Б.* – доцент кафедри післядипломної освіти лікарів-ортодонтів;
- Маслова Г. С.* – зав. кафедри внутрішньої медицини №1;
- Люлька О. М.* – доцент кафедри хірургії №1;
- Кушнерева Т. В.* – доцент кафедри педіатрії №2;
- Пінчук В. А.* – доцент кафедри нервових хвороб з нейрохірургією та медичною генетикою;
- Куліш М. В.* – асистент кафедри внутрішньої медицини №3 з фтизіатрією;
- Люлька Н. О.* – доцент кафедри внутрішніх хвороб та медицини невідкладних станів з дерматологією та венерологією;
- Золотарьова Є. В.* – редактор редакційно-видавничого відділу;
- Нетудихата О. М.* – зав. навчально-методичного кабінету;
- Левадна В. В.* – методист навчально-методичного кабінету, відповідальний секретар.

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НА КАФЕДРІ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ – НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Акімов О.Є., Соловейова Н.В., Денисенко С.В., Міщенко А.В., Ковальова І.О.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Проаналізовано методи контролю якості самостійної роботи студентів 2-3 курсів стоматологічного і 3 курсу медичного факультету на кафедрі патофізіології. Розроблені рекомендації щодо покращення якості самостійної роботи студентів.

The article analyzes the methods for controlling the quality of independent work of students of the 2-3rd courses of dental faculty and students of the 3rd course of medical faculty at the Department of Pathophysiology. Recommendations for improving the quality of independent work of students were developed.

Ключові слова: якість освіти, самостійна робота, патофізіологія, контроль якості самостійної роботи, навчальний посібник.

Самостійна робота студентів (СРС) – невід’ємна складова вищої освіти в Україні та державах Європейського Союзу. Медична освіта – не виняток, оскільки на післядипломному етапі лікар зобов’язаний постійно підвищувати свою компетентність самостійно. У зв’язку з цим важливо надати майбутньому спеціалісту правильні методологічні засади СРС уже на додипломному етапі. З цієї точки зору важливим є не лише обсяг СРС, а й контроль за правильністю виконання СРС.

Самостійна робота – це різноманітна індивідуальна чи колективна діяльність студентів під час навчальних і позакласних годин та вдома без прямої участі вчителя, але відповідно до його вказівок. СРС базується на принципах незалежності, дидактичної та творчої орієнтації, цілеспрямованого планування і підходу, орієнтованого на людину [7].

Основні завдання СРС:

- систематизація та консолідація книжкових знань і практичних навичок;
- поглиблення й розширення отриманих знань;
- розвиток когнітивних здібностей та активності осіб, що навчаються;
- розвиток навичок досліджень;
- формування здібностей до саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації.

У навчальному процесі у вищих навчальних закладах СРС може бути реалізована в таких формах:

- самостійна робота в аудиторії (проводиться під час навчання під керівництвом викладача та відповідно до його завдань);
- позааудиторна самостійна робота (виконується студентом відповідно до завдань викладача, але без його безпосередньої участі);
- науково-дослідна робота (участь у наукових дослідженнях, експериментальні роботи).

На кафедрі патофізіології ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» розроблено посібник [3], у якому представлені всі питання, які виносяться на модульний контроль та іспит із патофізіології. Питання розроблені особливим чином. Перші 2-3 речення характеризують загальну тематику питання та розраховані на студентів, які опрацювали тему на рівні 50-59 балів (оцінка «3» за 5-бальною системою). Другі 1-2 речення передбачають глибше опрацювання теми (60-69 балів, оцінка «4»). Останні 1-2 речення – це найскладніша частина питання, яка в більшості випадків передбачає роботу не тільки з підручником [2], а і з додатковою літературою. Важливо зазначити, що відповідь студента лише на останню частину питання не приводить до оцінювання його як такого, що засвоїв тему на 70-80 балів (оцінка «5»).

Наприклад, у питанні «Еміграція. Етапи еміграції лейкоцитів. Крайове стояння лейкоцитів, його механізми. Роль молекул клітинної адгезії» частина «Еміграція. Етапи еміграції лейкоцитів» відповідає оцінці «3». Частина «Крайове стояння лейкоцитів, його механізми» вимагає більш детального опрацювання підручника і після виконання вимог на оцінку «3» відповідає оцінці «4». Остання частина питання «Роль молекул клітинної адгезії» вимагає додаткового пошуку в наукових статтях і посібниках. Тому посібник [3] дає можливість студенту самостійно опрацювати екзаменаційне питання на бажану оцінку.

Для вдосконалення СРС із підручниками і науковою літературою на кафедрі було розроблено два збірники тестових завдань із кількома правильними варіантами відповідей [4; 5]. Тести складені таким чином, що при пошуку правильних відповідей у літературних джерелах дають ключові слова при підготовці теоретичних питань, які наведені в практикумі з патофізіології [3].

Також на кафедрі розроблено посібник [6], який дозволяє студенту в рамках СРС опрацювати тести з патологічної фізіології, які входять до ліцензійного іспиту «Крок-1». Окрім тестових завдань, у посібнику наведені екзаменаційні завдання IV рівня складності, які передбачають не тільки володіння теоретичним матеріалом, а й наявність у студента критичного мислення.

Отже, на кафедрі патологічної фізіології ВДНЗУ «УМСА» наявні в достатній кількості посібники для забезпечення виконання СРС. Проте постає питання контролю якості виконання СРС. Найбільш поширена й об’єктивна форма контролю якості виконання СРС – використання тестових завдань, адже при використанні тестового контролю відсутні емоційний стрес і перевантаження, психологічний вплив викладача на студента, а також є можливість порівняння оцінок з однієї й тієї ж дисципліни, що дозволяє одержати об’єктивну інформацію про рівень підготовки студентів і якість викладання дисципліни [1].

О.Г. Ярошенко виділяє дві групи недоліків тестового контролю СРС. До першої групи належать: висока трудомісткість розробки науково обґрунтованих, валідних, діагностично цінних і надійних тестів. Через це впровадження тестування ускладнюється створенням якісного тесту. У процесі тестування має місце фактор випадковості, а правильність відповіді не дає повної гарантії наявності в студента належного рівня знань [1].

До другої групи недоліків тестових завдань належить складність перевірки за допомогою тестів таких показників засвоєння навчального матеріалу як уміння конкретизувати свою відповідь прикладами, вміння логічно й обґрунтовано викладати власні думки, що особливо важливе у фаховій підготовці майбутніх лікарів. Наявний на кафедрі патофізіології посібник із ситуаційними задачами [6] дає змогу перевірити логічне і критичне мислення студентів.

О.Г.Ярошенко пропонує комплексний підхід до контролю СРС як такий, що забезпечує максимальну об'єктивність контролю якості виконаної роботи. Автор пропонує створити систему балів, які студент отримує за кожен вид самостійної роботи з урахуванням коефіцієнта складності завдань [1]. Утім, такий підхід неприйнятний для використання на кафедрі патологічної фізіології ВДНЗУ «УМСА», оскільки в умовах навчального процесу немає можливості надати студентам додаткові бали до семестрового чи екзаменаційного контролю. Це створює умови, за якими студенти намагаються виконати СРС формально із мінімальною кількістю фізичних і розумових витрат. Це ставить викладача кафедри в становище, коли зменшити кількість балів при оцінюванні на занятті за відсутності самостійної роботи неможливо, оскільки формально робота була виконана студентом. Оцінюючи цю роботу окремо від роботи на практичному занятті, її можна оцінити на оцінку «2» за п'ятибальною шкалою. Проте сумарно за роботу на практичному занятті студент може отримати «3» або навіть «4» за п'ятибальною шкалою.

Наявність виконаної СРС у вигляді заповнених посібників [3; 4; 5; 6] – обов'язкова умова допуску студента до модульного й екзаменаційного контролю на кафедрі патофізіології. Проте навіть після кількох переробок студентами своєї роботи якість більшості робіт не перевищує оцінку «3» за п'ятибальною шкалою. Основні причини такої ситуації, на нашу думку, такі:

1. Відсутність додаткових балів до оцінки за модуль чи екзамен за якісно виконану СРС.

2. Низька вмотивованість студентів (особливо контрактної форми навчання) в отриманні високих балів за іспит або модуль.

3. Відсутність додаткової мотивації за високі бали на іспиті або модулі.

На нашу думку, перспективним методом розв'язання цих проблем є внесення до електронного журналу ВДНЗУ «УМСА» додаткових параметрів на кафедрі патофізіології: оцінка за ведення протоколів, оцінка за виконання тестів для самостійної роботи й оцінка за виконання ситуаційних задач. Ці додаткові параметри мають ураховуватись як оцінка за роботу на практичному занятті при розрахунку суми балів за семестр. Таким чином, ми зможемо нараховувати додаткові бали для тих студентів, які виконують СРС на оцінку «4» або «5». Також це дасть можливість знімати бали в студентів, які виконують СРС на неналежному рівні. Відпрацювання незадовільних оцінок за СРС через електронний журнал, на наш погляд, недоцільне, оскільки, як зазначено вище, тільки тестовий контроль не забезпечує всебічної оцінки якісної складової СРС з патофізіології за семестр або рік.

Список використаних джерел

1. Ярошенко О.Г. Контроль та оцінювання якості самостійної навчальної діяльності студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчання / О.Г. Ярошенко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2009. – №2. – С. 200-206.
2. Патофізіологія / [Ю.В. Биць, Г.М. Бутенко, А.І. Гоженко та ін.]; за ред. проф. М.Н. Зайка, проф. Ю.В. Биця, проф. М.В. Кришталю. – [4-е вид., переробл. і допов.]. – К.: СВС «Медицина», 2014. – 752 с.
3. Патофізіологія. Частина 1. Загальна патофізіологія: завдання для самостійної роботи / В.О. Костенко, А.В. Міщенко, Н.В. Соловйова; за ред. проф. В.О. Костенка. – Полтава, 2013. – 80 с.
4. Патофізіологія. Частина 2. Патофізіологія органів та систем: завдання для самостійної роботи / В.О. Костенко, А.В. Міщенко, Н.В. Соловйова; за ред. проф. В.О. Костенка. – Полтава, 2013. – 76 с.
5. Практикум з патофізіології (загальна нозологія) / [В.О. Костенко, Н.В. Соловйова, А.В. Міщенко та ін.]; за ред. В.О. Костенка. – Полтава, 2017. – 75 с.
6. Ситуаційні та лабораторні завдання з патофізіології. «Крок до кроку-1» / [С.В. Денисенко, Л.В. Скотнікова, Ю.М. Гришко та ін.]; за ред. доц. С.В. Денисенко. – Полтава, 2013. – 56 с.
7. Tkachenko G.A. INDEPENDENT WORK AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS // Международный журнал экспериментального образования. – 2015. – № 3. – С. 15-16.

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ Й ОЦІНЮВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВИШІВ

Асламова М.В.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Розглядаються філософські, соціальні, психологічні та педагогічні аспекти виховання особистісних якостей лікаря в період професійної підготовки, а також способи оцінки ступеня їх розвинутої в студентів молодших курсів.

Present article examines philosophical, social, psychological and pedagogical aspects of the education of personal qualities of a doctor in the period of professional training, as well as methods for assessing the degree of their development in junior students.

Ключові слова: майбутній лікар, виховання, студент, викладач, моральне виховання, моральні якості особистості, оцінювання.

Постановка проблеми дослідження. В умовах модернізації системи освіти України, входження її в європейський освітній простір особливої актуальності набуває проблема створення в навчально-виховному процесі вищої школи таких умов, які б сприяли ефективному формуванню професійних особистісних якостей майбутніх фахівців. Особливо це стосується підготовки кадрового потенціалу для галузей, пов'язаних із необхідністю встановлення гуманних міжособистісних взаємин, зокрема – медицини, де професійна компетентність невіддільна від